

Debatten om nye adgangsveje til de højere uddannelser er efterhånden ved at tage form i Danmark, hvor der længe har været et stort pres på de traditionelle højere læreanstalter. Fornylig blev spørgsmålet om, hvorvidt en TV-undervisning, som den der praktiseres i England vil være en realistisk mulighed i Danmark, rejst i Folketinget. På denne baggrund har vi taget problemet op til debat, og bringer her de første synspunkter.

Fem spørgsmål om TV-universitet

The Open University er en accepteret kendsgerning i England. I byen Bletchley i Buckinghamshire har man placeret det særprægede universitet, som ikke blot er Englands billigste i drift, men også dets største. »Campus« dækker hele landet.

25.000 studerende begyndte 1. januar i år deres studier, som fortrinsvis er baseret på korrespondancekursus, TV- og radioforelæsninger, sommerskole og studiearbejde i lokale centre i samarbejde med en tutor.

Studierne kræver ingen formelle adgangstegn i form af studentereksamen eller lignende og henvender sig i udpræget grad til mennesker, som af forskellige grunde er kommet ud af det traditionelle uddannelsessystem. Gennemsnitsalderen for de studerende er 28 år.

Kurserne omfatter 25 uger, og hver uge får man tilsendt et hæfte på 30-50 sider, som skal gennemlæses og returneres med opgaveløsninger indenfor en uge. Hæftet suppleres med en halvtimes TV-undervisning ugentlig. Arbejdsindsatsen beregnes at være 14-16 timer om ugen, og de studerende anses i høj grad for at være heldagsbeskæftigede i erhvervslivet.

Hvem søger det åbne universitet i England?

Lærere tegner sig for 37,5 pct., husmødre 9 pct., kontorfolk 8 pct., tekniske tegnere og laboranter 7 pct., direktører og overordnede funktionærer 6,4 pct. Manuelle arbejdere i industri, landbrug osv. udgør kun 4,5 pct. - eller knap 2000 ansøgere.

 Vil et lignende universitet være et realistisk alternativ på undervisningsområdet i Danmark?

Undervisningsminister Helge Larsen sagde under besvarelsen af et sådant spørgsmål i Folketinget 14/4 1971 blandt andet: »... At imødekomme alle disse menneskers behov for øget uddannelse er i de kommende år måske den vigtigste opgave i den fortsatte demokratisering af uddannelserne; det vil her være naturligt at finde nye veje for at meddele den ønskede undervisning, og de muligheder som ligger i radio og TV, indgår i høj grad i de videre planer for øgede uddannelsesstilbud.«

AS-Debat har stillet formanden for Planlægningsrådet for de højere uddannelser og de fire rektorer for universiteterne følgende spørgsmål og bedt dem tage principiel stilling til dem:

- 1) Hvilken universitetsgrad vil en sådan uddannelsesform kunne give?
- 2) Hvorledes vil forholdet mellem forskning og undervisning blive?
- 3) Erhvervstilpassede uddannelser via TV?
- 4) Hvilke uddannelsesformer vil et sådant universitet fortrinsvis tage sigte på i Danmark? Efteruddannelse eller grunduddannelse?
- 5) Hvilket klientel vil det tage sigte på?

Som en dansk basisuddannelse

Rektor Mogens Fog: - Efter engelsk mønster vil et åbent universitet sædvanligvis give fire trin, svarende til fire års studium. Altså en bachelor-degree. Overført til Danmark må det svare til en basisuddannelse, som på universitetet varer to til tre år. Hvorvidt denne uddannel-

sesform i Danmark vil kunne føre til en kandidatgrad, kan ikke siges på nuværende tidspunkt.

Det må forudsættes, at lærerne et sådant sted er forskere. Gennem udarbejdelse af materiale, skriftligt, i TV, radio osv. kan både stoffets tilrettelæggelse og opgaver lægge vægt på selvstændig kritisk

behandling. Kurset kan tilrettelægges som i England med erhvervsigte for øje, men også med utraditionelt tværgående fagkombinationer.

Et åbent universitet kan utvivlsomt tjene efteruddannelse. Dvs. ajourføring af erhvervet, viden og færdighed. Om det kan bygge videre på en basisuddannelse til en højere grad, kan ikke forudsiges.

Universitetet kalder især på mennesker, som ikke har gennemgået en højere uddannelse, som enten vil udvide deres kompetance indenfor deres fagområde, eller som vil omskoles med henblik på ny erhvervsretning.

Alle grader

Rektor for det kommende Roskilde-universitet Erling Olsen: - I princippet vil en sådan uddannelsesform kunne give alle universitetsgrader. Arbejder man hjemme med materialet, er man ikke dårligere stillet end studenten, som aldrig har sat sine ben ved en forelæsning.

Jo mere utraditionel undervisningen er, jo mere er der brug for forskningsbaggrund. Jeg forestiller mig bl. a. det åbne universitet, som bestående af en gruppe, der efter studie af materialet, indstiller sig til eksamen. Materialet sendes ud af nogle lærere, som man må stille ganske særlige krav til, da de ikke kan lappe på undervisningen ved den umiddelbare kontakt. Det understøtter kravet om, at læreren skal have kontakt med forskning.

Hvis man retter studierne for meget til efter erhvervslivets nuværende krav, oplever man, at man får noget forældet. Inden for de faglige uddannelser ser man ofte, hvordan undervisningen mange steder hæmmes lidt af, at det er fagforeningerne og branchesammenslutningerne der bestemmer.

Det åbne universitet er beregnet på al slags uddannelse - naturligvis også på efteruddannelse, og det vil i høj grad

blive kvinder, som på grund af ægteskab og børnefødsler på et tidligt tidspunkt er gledet ud af uddannelsessystemet.

Foreløbige betragtninger

Professor H. Højgaard Jensen, formand for Planlægningsrådet for de Højere Uddannelser - Spørgsmålet om det åbne universitet har kun været drøftet ganske perifert i planlægningsrådet, og jeg kan derfor kun fremsætte rent foreløbige betragtninger.

Hvilken akademisk grad en sådan uddannelse vil kunne give herhjemme, vil afhænge af kombinationen man vælger af TV-kurser og brevkole. Jeg tvivler derfor på, at de nuværende grader vil kunne bruges.

Det er vigtigt, at en betydelig del af den eftergymnasielle uddannelse har tilknytning til forskningen. Blandt andet for at sikre en stadig fornyelse. Det behøver ikke at betyde, at det varetages udelukkende af aktive forskere, men man må søge at fastholde det princip, at lærerne bør være forskeruddannede, og at de skal have tid til og mulighed for at følge med i udviklingen. I princippet ser jeg intet til hinder for at drive fjernundervisning på den måde.

Støttefag, som kræves før man påbegynder det egentlige mere forskningsprægede studium, kan udmærket køres via fjernundervisning. Man kunne også tænke sig suppleringskurser, som kræves for optagelse. Derudover en hel stribe af ting, som ikke hører til universitetsgraden - nemlig de mere specielt erhvervsrettede. Sprogkurser er blandt de ting, som kan drives på den måde, og matematikkurser ville formodentlig også kunne. Men det afhænger af, om det er led i et videre studie. Er det det essentielle, at gå videre med det fag, så tror jeg ikke på, at det kan drives på den måde, men hvis det skal være støttefag for andre, kan det meget vel være en fordel, at det køres sådan.

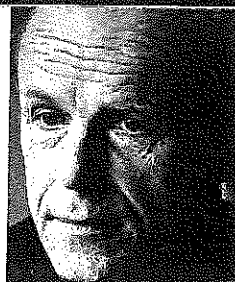
Efteruddannelsesbehovet i Danmark er stort, og det vil vanskeligt kunne klares ad de sædvanlige kanaler. De fleste indvendinger, der kan rejses mod fjernundervisning - at man ikke kommer ind i studiemiljøet - falder bort, når det gælder efteruddannelseskurser, hvor man går ud fra, at den pågældende har været igennem en sådan periode, med ophold i et universitetsmiljø.

Jeg er ikke i tvivl om, at de fleste fag, som skal køres via fjernundervisning, må kombineres med kurser ved de højere læreranstalter, og derfor må disse spille en vigtig rolle ved tilrettelægningsen. Et helt fritstående »Open University«, ganske uafhængigt af de andre, tror jeg ikke på.

Det er meget svært at udtale sig om det specifikke behov for en sådan uddannelsesform herhjemme. Det afhænger i høj grad af, hvordan folk vil reagere på det. Vi har i Danmark en meget

H. Højgaard Jensen

Svend Bundgaard

Mogens Fog

Erling Olsen

kraftig tradition - betydelig kraftigere end i England, tror jeg - for, at undervisning er noget, man driver i hold og sammen med andre. England har i højere grad opdyrket systemet med brevkole og anden form for fjernundervisning.

At dømmes ud fra mine erfaringer fra Folkeuniversitetet (som jo ikke er det samme), så tror jeg, det bliver lidt det samme klientel, der søger et »åbent universitet«. Det bliver i hvert fald ikke bredere - måske endda ikke engang så bredt i rekrutteringen, som ved de traditionelle universiteter. I England har der vist sig et udtalt behov for netop de ældre aldersklasser, og det svarer til, hvad vi herhjemme skal igang med, formentlig i forbindelse med udbygningen af efteruddannelsen. Jeg tror derfor behovet ligger der. Jeg kan ikke udelukke, der er andre, men der er i hvert fald en oplagt sag, som bør undersøges.

Sidder isoleret

Rektor Svend Bundgaard, Århus Universitet: - Mine udtalelser må være meget foreløbige, da jeg hidtil ikke har stiftet nærmere bekendtskab med ideen: »The Open University«. Men erhvervelse af en akademisk grad afhænger af, hvad man kan lære sig, og derfor er det helt forbundet med successen af undervisningen. Det er klart, at man teoretisk bare kan sige ja, men spørgsmålet er i praksis, hvor mange der vil kunne. Det vil også afhænge af områdets karakter, fordi en af vanskelighederne er, at man sidder så isoleret, og, der vil de eksperimentelle naturvidenskaber sikkert have særlige vanskeligheder. For nok kan man se eksperimenter, og nok kan man på et

kort sommerkursus komme ind og være med, men det er jo ikke det samme, som at være i et eksperimentelt miljø.

Forskning kommer først ind i billedet, når man er kommet et godt stykke ind i studiet af emnet. På de områder, der udvikler sig hurtigt, beror det meget på, om man kan holde løbende kontakt med erfarne folk og et miljø, der har et input af folk, som kommer på besøg og orienterer om den viden, der opnås rundt omkring. Her vil isolationen være en meget alvorlig sag. Med hensyn til universitetets medarbejdere, som jo bærer forskning, kan man selvsagt tænke sig, at der kan opbygges et forskningsmiljø.

Med hensyn til spørgsmål tre, ser jeg ingen større forskel uddannelserne imellem, udover den der ligger i, at det drejer sig om mennesker, som samtidig har et job. Står job og studie i forbindelse med hinanden, vil det sikkert kunne være befordrende.

Jeg mener der i efteruddannelserne, som modsætning til videreuddannelser, er særlige muligheder i det åbne universitet. For eksempel vil en gruppe gymnasielærere eller ingeniører kunne have udbytte af en ajourføring af deres viden på den måde. I princippet kan man tænke sig, at alle grupper vil kunne nyde godt af undervisning via TV, blot undervisningen møder dem på det niveau de har. Dog sådan, at der formentlig må en vis størrelse til, for at det i praksis kan anses for rimeligt at etablere.

Rektor Franz Bierring, Odense Universitet, har på grund af travlhed ikke set sig i stand til at gennemlæse materialet om det åbne universitet, og ud fra det tage stilling til de stillede spørgsmål.

14/4 71: Spørgsmål til ministeren

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af Valbak til undervisningsministeren:

„Vil ministeren oplyse, hvorvidt de muligheder, som ligger i de moderne kommunikationsmidler, især i radio- og tv-spredningen, kan indgå i fuldt omfang i planerne for udbygningen af de højere uddannelser, også efteruddannelser og omskoling?“

Skriftlig begrundelse.

Planerne om udbygning af de højere uddannelser har i de senere år fortrinsvis været rettet mod oprettelsen af nye universiteter

og universitetscentre, omkring hvilke de studerende nødvendigvis må søge bopæl. Med de moderne kommunikationsmidler som radio, tv og postvæsen vil en sådan - for mange studerende og for samfundet kostelig - høj koncentration ikke være nødvendig i samme grad som hidtil.

Undervisning på universitetsniveau er allerede sat i gang ved Storbritanniens »åbne universitet« med anvendelse af de nævnte massekommunikationsmidler og således, at de studerende kan bo i deres hjemegn. På det åbne universitet gives en væsentlig del af uddannelsen gennem udsendelser i tv og radio kombineret med brevkurser og »sommerkurser«, hvor de studerende samles i grupper med deres lærere.